Euroopan parlamentti
2019-2024

Kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta

2023/2085(INI)

30.11.2023

LAUSUNTO

kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnalta

perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasioiden valiokunnalle

EU:n kansalaisuutta koskevien perussopimusten määräysten täytäntöönpanosta (2023/2085(INI))

Valmistelija: Beata Kempa

PA_NonLeg

EHDOTUKSET

Kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta pyytää asiasta vastaavaa perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasioiden valiokuntaa sisällyttämään seuraavat ehdotukset päätöslauselmaesitykseen, jonka se myöhemmin hyväksyy:

1. panee merkille, että noin 50 miljoonaa ihmistä kuuluu kansalliseen vähemmistöön tai vähemmistökieliyhteisöön EU:ssa; toteaa, että komissio ei ole toteuttanut lainsäädäntötoimia vastauksena eurooppalaiseen kansalaisaloitteeseen ”Minority SafePack – miljoona allekirjoitusta Euroopan monimuotoisuuden puolesta”, vaikka parlamentin jäsenten suuri enemmistö tuki sitä;

2. toteaa, että oikeus vapaaseen liikkuvuuteen ja tämän oikeuden käyttö ovat unionin kansalaisuuden kannalta keskeisessä asemassa; huomauttaa, että Schengen-alueen luominen on yksi Euroopan yhdentymisprosessin suurimmista saavutuksista ja parantaa merkittävästi vapaata liikkuvuutta EU:ssa; toteaa neuvoston vahvistaneen 9. kesäkuuta 2011 antamissaan päätelmissä, että Bulgarian ja Romanian Schengen-alueeseen liittymisen arviointiprosessi on saatu menestyksekkäästi päätökseen ja että niillä on liittymisen edellyttämät tekniset valmiudet;

3. muistuttaa, että perussopimusten mukaisesti EU:n kansalaisuus liittyy läheisesti jonkin jäsenvaltion kansalaisuuteen ja on riippuvainen siitä ja että jäsenvaltion kansalaisuuden myöntäminen kuuluu kunkin jäsenvaltion yksinomaiseen toimivaltaan; huomauttaa, että EU:n kansalaisuuden saamiseen ei ole muuta keinoa kuin jäsenvaltion kansalaisuuden saaminen;

4. katsoo, että EU:n kansalaisuus käsittää jaetun ja yhteisen eurooppalaisen demokraattisen identiteetin ja siihen kuuluvat erityiset oikeudet, kansalaisvelvollisuudet ja vapaudet ja että näiden oikeuksien käyttäminen vahvistaa kansalaisten yhteyttä EU:hun;

5. muistuttaa, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 20 artiklan mukaan unionin kansalaisuus perustuu jäsenvaltion kansalaisuuteen; korostaa, että on tärkeää jatkaa tämän järjestelmän soveltamista myös perussopimusten mahdollisten tulevien tarkistusten jälkeen;

6. kehottaa EU:ta edistämään digitaalista vuosikymmentä varten annetun digitaalisia oikeuksia ja periaatteita koskevan eurooppalaisen julistuksen pohjalta sellaisen Euroopan unionin digitaalisten oikeuksien säännöstön hyväksymistä, johon sisältyvät kansalaisuuteen liittyvät digitaaliset oikeudet;

7. kehottaa komissiota antamaan uuden tiedonannon, jossa selvennetään tiettyjä keskeisiä käsitteitä, jotka sisältyvät Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella annettuun direktiiviin 2004/38/EY[1], jotta jäsenvaltioille voidaan antaa ajantasaiset ohjeet, jotka voisivat

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY, annettu 29. huhtikuuta 2004, Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY,

osaltaan parantaa direktiivin täytäntöönpanoa kansallisella tasolla ja siten hyödyttää EU:n kansalaisia ja heidän perheenjäseniään;

8. kehottaa komissiota esittämään viipymättä ehdotuksen, jolla päivitetään ja parannetaan konsuliviranomaisten antamaa suojelua koskevaa direktiiviä[2], muun muassa antamalla EU:n edustustoille aktiivisempi rooli aliedustettujen EU:n kansalaisten avustamisessa, kun he asuvat tai matkustavat EU:n ulkopuolella;

9. kehottaa Euroopan unionin neuvostoa ja Eurooppa-neuvostoa tekemään tarvittavat toimet sen varmistamiseksi, että kaikki tekniset kriteerit täyttävät maat voivat liittyä Schengen-alueeseen, jotta kaikki unionin kansalaiset voivat hyödyntää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja heidän tunteensa eurooppalaisesta identiteetistä vahvistuu;

10. kehottaa komissiota pyrkimään aktiivisesti vastavuoroisiin viisumisopimuksiin EU:n ulkopuolisten maiden ja asianomaisten jäsenvaltioiden kanssa, jotta varmistetaan yhdenvertainen kohtelu ja noudatetaan viisumien vastavuoroisuuden periaatetta, millä edistetään kaikkien EU:n kansalaisten liikkuvuutta ja oikeuksia;

11. kehottaa jäsenvaltioita tiedottamaan liikkuville EU:n kansalaisille heidän rekisteröityessään asuinjäsenvaltiossaan heidän vaalioikeuksistaan sekä Euroopan parlamentin vaaleja ja kunnallisvaaleja koskevista vaalimenettelyistä ja tarjoamaan heille mahdollisuuden rekisteröityä välittömästi äänestäjiksi;

12. kehottaa neuvostoa hyväksymään nopeasti liikkuvien unionin kansalaisten vaalioikeuksista Euroopan parlamentin vaaleissa annetun neuvoston direktiivin[3] ja liikkuvien unionin kansalaisten vaalioikeuksista kunnallisvaaleissa annetun neuvoston direktiivin[4] tarkistamisen parlamentin hyväksymän kannan mukaisesti;

13. korostaa, että EU:n toimielimien pitäisi tiiviimmin kannustaa kansalaisia lisäämään tietämystä, tietoa ja ymmärrystä niistä oikeuksista ja vapauksista, jotka johtuvat heidän unionin kansalaisuudestaan, ja että EU:n kansalaisuuden käytännön soveltamisessa on edelleen huomattavia puutteita; katsoo, että EU:n kansalaisuuden potentiaalin hyödyntämiseksi paremmin EU:n olisi toteutettava toimia, joilla taataan EU:n perusarvojen suojelu; muistuttaa, että vähemmistöjen, myös kansallisten ja kielivähemmistöjen, suojelu on yksi Euroopan unionin perusarvoista ja samalla sen keskeinen tehtävä;

14. kehottaa jäsenvaltioita maksimoimaan kaikkien kansalaistensa, myös sosiaalisesti heikommassa asemassa olevien ryhmien, osallistumisen yhteiskuntaan vahvistamalla

---

73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta (EUVL L 158, 30.4.2004, s. 77).

[2] Neuvoston direktiivi (EU) 2015/637, annettu 20. huhtikuuta 2015, yhteensovittamis- ja yhteistyötoimenpiteistä edustusta vailla oleville unionin kansalaisille kolmansissa maissa annettavan konsuliviranomaisten suojelun helpottamiseksi ja päätöksen 95/553/EY kumoamisesta (EUVL L 106, 24.4.2015, s. 1).

[3] Komission ehdotus neuvoston direktiiviksi niille unionin kansalaisille, jotka asuvat jäsenvaltiossa, mutta eivät ole sen kansalaisia, Euroopan parlamentin vaaleissa kuuluvaa äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (COM(2021)0732).

[4] Ehdotus neuvoston direktiiviksi niiden unionin kansalaisten kunnallista äänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, jotka asuvat jäsenvaltiossa, jonka kansalaisia he eivät ole (COM(2021)0733).

heidän tietouttaan vaalioikeuksista tiedotuskampanjoilla, kannustamalla heitä osallistumaan julkisiin keskusteluihin ja ottamalla käyttöön asianmukaisia järjestelyjä, jotka on räätälöity sopimaan kansallisiin äänestysmenettelyihin, jotta helpotetaan sellaisten henkilöiden äänestämistä, jotka kuuluvat marginalisoituneisiin, vähemmistössä oleviin tai haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin ja joilla on vaikeuksia äänestää, esimerkiksi antamalla mahdollisuuden valita äänestyspaikka ja käyttää avustavia teknologioita, muotoja ja tekniikoita; kehottaa lisäksi jäsenvaltioita sallimaan vammaisten henkilöiden käyttää pyynnöstä itse valitsemaansa henkilöä äänestysavustajana ja pyrkimään tarjoamaan mahdollisuuden äänestää postitse ja mahdollisesti helpottaa entisestään äänestämistä ennakkoon, valtakirjalla sekä sähköisesti ja verkossa;

15. kehottaa jäsenvaltioita toteuttamaan toimenpiteitä vaaliprosessiensa pitämiseksi puhtaana ääriliikehdinnästä, disinformaation levittämisestä ja ulkomaisesta vaikuttamisesta;

16. palauttaa mieliin, että oikeutta osallistua demokraattiseen toimintaan ja velvoitetta varmistaa, että päätökset tehdään mahdollisimman avoimesti ja mahdollisimman lähellä kansalaisia, suojellaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 10 artiklalla; kehottaa EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioita varmistamaan, että julkiselle kuulemiselle ja avoimuudelle on riittävästi aikaa, sekä julkaisemaan julkiset asiakirjat ennakoivasti;

17. kehottaa neuvostoa ja komissiota jatkamaan neuvotteluja asetuksen (EY) N:o 1049/2001[5] tarkistamisesta sen varmistamiseksi, että EU:n kansalaiset voivat käyttää täysimääräisesti oikeuttaan tutustua asiakirjoihin ja valvoa EU:n toimielimiä, elimiä ja virastoja;

18. kehottaa jäsenvaltioita poistamaan täysin käytöstä sijoittajien kansalaisuusjärjestelyt sekä muut vastaavat kansalliset järjestelmät tai ohjelmat, joiden kautta on mahdollista hankkia maan kansalaisuus ja jotka käsittävät EU:n kansalaisuuden suoran tai välillisen myynnin, koska nämä ohjelmat ovat eettisesti, oikeudellisesti ja taloudellisesti moitittavia, luonnostaan yhteensopimattomia vilpittömän yhteistyön periaatteen kanssa, heikentävät itse EU:n kansalaisuuden käsitettä ja rikkovat EU:n periaatteita ja arvoja; muistuttaa, että nämä järjestelmät aiheuttavat unionin kansalaisille useita vakavia turvallisuusriskejä, kuten rahanpesusta ja korruptiosta johtuvia riskejä; katsoo, että se, ettei unionilla ole yhteisiä normeja järjestelmistä, joilla myönnetään oleskeluoikeus sijoitusten perusteella, voi myös aiheuttaa turvallisuusriskejä ja heikentää osaltaan unionin yhtenäisyyttä;

19. tuomitsee sen, että kaikkialla EU:ssa esiintyy edelleen monenlaista syrjintää; muistuttaa, että EU:n perusoikeuskirjan 21 artiklassa kielletään muun muassa sukupuoleen, rotuun, ihonväriin tai etniseen taikka yhteiskunnalliseen alkuperään, geneettisiin ominaisuuksiin, kieleen, uskontoon tai vakaumukseen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva kaikenlainen syrjintä; toistaa, että haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin ja vähemmistöihin

[5] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001, annettu 30 päivänä toukokuuta 2001, Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi (EYVL L 145, 31.5.2001, s. 43).

kohdistuvaa syrjintää on torjuttava, ja toistaa kehotuksensa luoda kattava EU:n suojelujärjestelmä, johon sisällytetään olemassa olevat kansainvälisen oikeuden välineet ja jossa noudatetaan hyväksi havaittuja EU:n parhaita käytäntöjä;

20. kehottaa laatimaan SEUT-sopimuksen 25 artiklan nojalla EU:n kansalaisuuden säännöstön, jossa kootaan yhteen nykyiset kansalaisuuteen liittyvät oikeudet, päivitetään niitä ja luodaan uusia oikeuksia; muistuttaa, että EU:n kansalaisuuden säännöstön laatiminen ja näiden uusien oikeuksien päivittäminen olisi toteutettava perussopimusten mukaisesti;

21. kehottaa sisällyttämään EU:n kansalaisuuden säännöstöön horisontaalisen syrjintäkieltolausekkeen lisätakeena tasa-arvosta kansalaisuuteen liittyvien oikeuksien käytössä, jotta voidaan varmistaa SEUT-sopimuksen 19 mukaisesti yhdenmukainen suojelun taso unionissa marginalisoituneille ja haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille;

22. kehottaa komissiota ottamaan nämä ehdotukset huomioon tulevassa EU:n kansalaisuutta vuonna 2023 koskevassa katsauksessa ja toteuttamaan tarvittavat toimet, jotta ne voidaan panna täytäntöön SEUT-sopimuksen 25 artiklan mukaista menettelyä noudattaen.

TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ
LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA

Hyväksytty (pvä)	28.11.2023
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 48 –: 9 0: 5
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Vladimír Bilčík, Malin Björk, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Annika Bruna, Damien Carême, Clare Daly, Lena Düpont, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Cornelia Ernst, Nicolaus Fest, Evin Incir, Sophia in ‘t Veld, Patryk Jaki, Marina Kaljurand, Assita Kanko, Fabienne Keller, Łukasz Kohut, Moritz Körner, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Pina Picierno, Birgit Sippel, Tineke Strik, Annalisa Tardino, Yana Toom, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Elena Yoncheva, Javier Zarzalejos
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Daniel Freund, José Gusmão, Rasa Juknevičienė, Beata Kempa, Matjaž Nemec, Janina Ochojska, Jan-Christoph Oetjen, Kostas Papadakis, Silvia Sardone, Paul Tang, Petar Vitanov, Axel Voss, Tomáš Zdechovský
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (209 art. 7 kohta)	Mathilde Androuët, Margrete Auken, Traian Băsescu, Tom Berendsen, Jarosław Duda, Rosa Estaràs Ferragut, Pär Holmgren, Andrey Kovatchev, Antonius Manders, Riho Terras

LIITE: YHTEISÖT TAI HENKILÖT, JOILTA VALMISTELIJA ON SAANUT TIETOJA

Valmistelija on saanut tietoja seuraavilta yhteisöiltä tai henkilöiltä valmistellessaan lausuntoa ennen sen hyväksymistä valiokunnassa:

Yhteisö ja/tai henkilö
Valmistelija ilmoittaa, ettei hän ole saanut tietoja miltään yhteisöltä tai henkilöltä.

Valmistelija on yksin vastuussa edellä olevan luettelon laatimisesta.

LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA

48	+
PPE	Traian Băsescu, Tom Berendsen, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Jarosław Duda, Lena Düpont, Rosa Estaràs Ferragut, Andrey Kovatchev, Jeroen Lenaers, Antonius Manders, Nadine Morano, Janina Ochojska, Axel Voss, Javier Zarzalejos, Tomáš Zdechovský
S&D	Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Evin Incir, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Matjaž Nemec, Pina Picierno, Birgit Sippel, Paul Tang, Petar Vitanov, Elena Yoncheva
Renew	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Sophia in ‘t Veld, Fabienne Keller, Moritz Körner, Jan-Christoph Oetjen, Maite Pagazaurtundúa, Yana Toom
Verts/ALE	Margrete Auken, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Damien Carême, Daniel Freund, Pär Holmgren, Tineke Strik
ECR	Patryk Jaki, Assita Kanko, Beata Kempa

9	-
PPE	Rasa Juknevičienė, Riho Terras
ID	Mathilde Androuët, Annika Bruna, Nicolaus Fest, Tom Vandendriessche
The Left	Cornelia Ernst
NI	Kostas Papadakis, Milan Uhrík

5	0
ID	Silvia Sardone, Annalisa Tardino
The Left	Malin Björk, Clare Daly, José Gusmão

Symbolien selitys:
+ : puolesta
- : vastaan
0 : tyhjää